

آشنایی با عملیات والفجر 10

جمهوری اسلامی ایران برای پاسخگویی به بمباران و موشکباران مناطق مسکونی شهرها و احقاق حقوق خود در مجامع بین‌المللی، با تغییر منطقه عملیاتی از جنوب به غرب، درصدد برآمد تا قدرت رزمندگان اسلامی را بار دیگر به جهانیان نشان دهد.

بدین منظور عملیات گسترده‌ای در غرب کشور در دشت‌های سلیمانیه عراق همزمان با مبعث رسول اکرم (ص) به نام والفجر 10، آغاز شد. این عملیات در روز سه شنبه 1366/12/25، شروع و در 5 مرحله به اجرا آمد.

منطقه حلبچه و خرمال، اگرچه از گذشته مورد توجه طراحان نظامی **سپاه پاسداران** بود و هر از چند گاهی در مقاطع مختلف **جنگ** مورد بررسی آنان واقع می شد، لیکن با توجه به این که تلاش اصلی همواره در جبهه جنوب صورت می گرفت، انجام عملیات در منطقه مذکور هیچ گاه به طور جدی طرح نمی‌گردید.

به دنبال اصلی شدن جنگ در جبهه شمالی - که در پی پیدایش مشکلات و معضلات بسیار بر سر راه انجام عملیات در جبهه جنوبی ایجاد شد - و نیز توقف عملیات در منطقه بیت المقدس 2، توجه بیشتری به منطقه حلبچه مبذول گردید.

طراحی عملیات والفجر 10 در حالی انجام شد که دشمن اگر چه منطقه عملیاتی **بیت المقدس** 2 - را به دلیل احتمال هجوم قوای ایران - مسدود نموده بود، لیکن تهاجم اصلی را در جبهه جنوب محتمل می دانست. به این ترتیب عملیات بزرگ سال 1366 در منطقه عمومی حلبچه طراحی و اجرا شد.

اهداف عملیات:

در این عملیات، علاوه بر اهداف سیاسی، سه هدف عمده نظامی مورد نظر بود:

- آزاد سازی شهرهای حلبچه، خرمال، دوجیله، بیاره و طویله.
- فراهم سازی مقدمات تصرف سد دربندیخان.
- انسداد عقبه اصلی دشمن در استان سلیمانیه.

منطقه عملیات:

منطقه عمومی حلبچه به جز در غرب و شمال که دریاچه سد دربندیخان در آن واقع است، توسط ارتفاعات بلند و صعب العبوری محصور شده است که هر یک از این ارتفاعات از اهمیت زیادی برخوردار است؛ به طوری که بالامبو و شاخ آن بر دریاچه دربندیخان و دشت و ارتفاعات تمورژنان مسلط است. شاخ تمورژنان نیز بر شاخ شمیران، سد دربندیخان، تونل جاده سلیمانیه - بغداد تسلط دارد.

علاوه بر ارتفاعات فوق الذکر، می توان از ارتفاعات و ناهمواری های دیگر منطقه نام برد که مهم ترین آن ها عبارتند از: ارتفاعات پرونیه، توانیر، پنج قله، شینه روی، تپه چناره، سه تپه، خورنوازان، تپه هانی قول، تپه سزام و شاخ دارزین.

همچنین شیارهای موجود در منطقه نقش موثری در اختفاء نیروهای خودی داشته و بعضاً به عنوان معابر وصولی مورد استفاده قرار گرفته اند. از جمله این شیارها می توان از دره گلان، شیار زلم، شیار سورمر، شیار سازان، دره خورنوازان، شیار بالای روستای خورد و شیار وشکنام نام برد.

مهم ترین تاسیسات اقتصادی منطقه، سد دربندیخان است که علاوه بر پرورش ماهی و کشاورزی، در تامین برق قسمت و سیعی از عراق نقش مهمی دارد. پادگان حلبچه، پادگان لشکر 27 در کانی مانگا، مقر فرماندهی نیروهای دفاع الوطنی سپاه یکم در منطقه رودآزه و پایگاه های موشکی سام 2 و سام 7 نیز از جمله تاسیسات نظامی در این منطقه می باشند. شهرهای مهم عراق در این منطقه نیز به ترتیب وسعت و اهمیت عبارتند از: حلبچه، خرمال و دوحیله.

استعداد دشمن:

منطقه عملیاتی، تحت مسئولیت سپاه یکم عراق قرار داشت. پدافند این منطقه قبلاً برعهده نیروهای جاش (مزدوران کرد عراقی) بود و آن ها علاوه بر حفظ خطوط پدافندی، ماموریت مقابله با کردهای معارض را نیز بر عهده داشتند. با شروع فعالیت هایی همچون آماده سازی زمین، تردد خودروها و ... از سوی قوای خودی در این منطقه، دشمن نیز به اقداماتی از قبیل جایگزینی نیروهای نظامی با جاش ها، تقویت منطقه با تیپ های جدید و ... مبادرت ورزید. در مجموع یگان هایی که از قبل و نیز در جریان عملیات در منطقه حضور یافتند، عبارت بودند از:

- تیپ های 96، 606، 39، 14، 402، 602، 506، 422، 420، 72، 13، 707، 702، 95 و 433 پیاده.
- تیپ های 80، 17 و 50 زرهی.
- تیپ های 24، 27 و 46 مکانیزه.
- تیپ های 65، 66 و 68 نیروی مخصوص.
- تیپ 1 کماندویی سپاه چهارم، تیپ 2 کماندویی سپاه سوم و تیپ 2 کماندویی سپاه یکم.

قوای خودی:

قرارگاه خاتم الانبیاء صلی الله علیه و آله وسلم به عنوان قرارگاه مرکزی عمل می کرد.

الف - قرارگاه قدس تحت فرماندهی قرارگاه خاتم الانبیاء صلی الله علیه و آله وسلم هدایت نیروهای زیر را به عهده داشت:

- لشکر 7 ولی عصر (عج) با 6 گردان.
- لشکر 33 المهدی (عج) با 6 گردان.
- لشکر 25 کربلا با 10 گردان.
- لشکر 19 فجر با 6 گردان .
- لشکر 17 علی ابن ابی طالب علیه السلام با 6 گردان.
- لشکر 41 ثارالله با 7 گردان.
- تیپ مستقل 39 بیت المقدس با 4 گردان.

ب - قرارگاه ثامن الائمه علیه السلام تحت فرماندهی قرارگاه خاتم الانبیاء صلی الله علیه وآله وسلم هدایت نیروهای زیر را به عهده داشت:

- لشکر 9 بدر با 8 گردان.
- لشکر 55 ویژه شهدا با 6 گردان.
- تیپ مستقل 36 انصار المهدی با 4 گردان.
- تیپ مستقل 75 ظفر با 2 گردان.
- تیپ مستقل 29 نبی اکرم صلی الله علیه وآله وسلم با 6 گردان.
- سپاه چهارم باختران با 6 گردان.

ج - قرارگاه فتح تحت فرماندهی قرارگاه خاتم الانبیاء صلی الله علیه وآله وسلم هدایت نیروهای زیر را به عهده داشت:

- لشکر 8 نجف اشرف با 5 گردان.
- لشکر 14 امام حسین علیه السلام با 5 گردان.
- لشکر 11 امیر المومنین با 4 گردان.
- تیپ مستقل 82 صاحب الامر با 3 گردان.
- تیپ مستقل 91 بقیه الله (عج) با 3 گردان.
- تیپ مستقل 44 قمربنی هاشم با 3 گردان.
- تیپ مستقل 100 انصارالرسول با 3 گردان.

طرح عملیات:

به علت وجود ارتفاعات سرکوب سورن در شرق منطقه عملیاتی و دریاچه دربندیخان در غرب آن، در حد فاصل انتهای شمال شرقی دریاچه تا ارتفاعات سورن تنگه ای به عرض 10 کیلومتر ایجاد شده است که در مباحث طرح مانور، تضمین موفقیت عملیات را در گرو انسداد این تنگه با الحاق از دو محور می دانستند. این عمل می بایست در محور شمال از مله خور به طرف خرمال و در محور جنوبی از غرب بالامبو در امتداد تمورژنان با تصرف سریل احتمالی در کمر دریاچه و سرانجام الحاق دو بازو در تنگه و محاصره دشمن انجام می شد.

به منظور تحقق طرح مانور یادشده، قرارگاه قدس در محور شمالی مامور بستن تنگه و تصرف پل گردکو (عقبه اصلی دشمن به کل منطقه) شد. قرارگاه فتح در محور جنوبی می بایست ضمن تصرف بالامبو و تمورژنان با تامین سرپل در کمردریاچه، برای مقابله با حرکت احتمالی دشمن، با احداث پل از آمادگی لازم برخوردار باشد. قرارگاه ثامن الائمه علیه السلام نیز در محور میانی مامور شد تا در منطقه گوزیل - دشت سازان به طرف حلبچه پیشروی کند و در مرحله دوم جاده بیاره - طویله - نوسود را تصرف و آزاد نماید. هم چنین، قرارگاه رمضان ماموریت یافت علاوه بر فعالیت های شناسایی، با مشارکت تیپ 75 ظفر و کردهای معارض ضمن تصرف شهر، توپخانه دشمن را منهدم سازد.

شرح عملیات:

عملیات در ساعت 2 بامداد 1366/12/24 با رمز مبارک یا محمد ابن عبدالله صلی الله علیه و آله وسلم آغاز شد. سرعت عمل یگان ها به گونه ای بود که اغلب آن ها توانستند تمامی اهداف خود در مرحله اول را به تصرف در آورند. به غیر از واکنش دشمن در شاخ سورمر و شاخ شمیران تحرک دیگری از نیروهای عراقی مشاهده نشده و تعداد زیادی از آن ها که در خواب بودند، کشته و اسیر شدند.

رزمندگان اسلام پس از عبور از موانع سخت و ایدایی دشمن موفق شدند حدود 20 روستا واقع در شمال و جنوب و غرب شهر خرمال را آزاد نمایند.

رزمندگان روز بعد نیز توانستند مقاومت نیروهای دشمن را در هم شکسته و پیروزمندانه وارد شهر خرمال عراق شده و شهر را کاملاً پاکسازی نمایند. در دروازه شهر گروهی از مردم به استقبال رزمندگان اسلام آمدند.

در محور قرارگاه قدس، پس از تصرف مله خور و ارتفاعات چناره، خرنوازان، هانی فتح، اگر چه بالامبو و تنگه به تصرف درآمد، لیکن به دلیل توقف قرارگاه قدس و نیز واکنش دشمن در جناح چپ عملیات، نیروها روی شاخ سورمر و شاخ شمیران متوقف شدند. در محور قرارگاه ثامن

الائمهعليهالسلام، نیروهای عمل کننده ارتفاعات مگر از سلسله ارتفاعات بالامبو و نیمی از شیندروی را تصرف کردند و به رغم روشن شدن آسمان، برای الحاق روی یال ارتباطی شامل دشت سازان و سپس نیمی دیگر از ارتفاعات شیندروی، به پیشروی خود ادامه دادند. قرارگاه رمضان نیز در این مرحله تنها توانست پمپ بنزین شهر حلبچه را به آتش بکشد.

قابل ذکر است که نیروهای جهادگر با احداث جاده های مناسب در ارتفاعات سر به فلک کشیده و زدن پل های حیاتی، نقش مهمی در تسریع حرکت نیروهای عمل کننده ایفا کردند، تا جایی که نیروهای به اسارت گرفته شده در عملیات والفجر 10 از سرعت عمل نیروهای عمل کننده در این منطقه صعب العبور ابراز شگفتی می کردند. سرهنگ پیاده کوکب محمد امین از تیپ کماندویی لشکر 34 عراق می گوید: «باوجود موانع سخت و طبیعی و ایزایی، به ذهن ما خطور نمی کرد که رزمندگان اسلام بتوانند به ما نزدیک شوند، از این رو ما زمانی از آغاز عملیات با خبر شدیم که در محاصره کامل قرار داشتیم.»

با گذشت ساعت ها از آغاز عملیات و تصرف شهر خرمال وده ها روستا در استان سلیمانیه، طارق عزیز وزیر امور خارجه عراق طی مصاحبه ای در لندن اعلام کرد: «اخبار مربوط به عملیات ایران در جبهه ها تنها یک شایعه است.»

در حالی که نیروهای خودی از روحیه خوبی برخوردار بودند و تلفات آنان نیز بسیار اندک بود، از هم گسیختگی قوای دشمن و عدم حضور جدی آنها در منطقه موجب شد تا بر تسریع آغاز مرحله دوم عملیات تاکیدشود. دشمن بنابر تصویری که در مورد عملیات داشت، ستون های متعدد و طولی را با عبور از پل های ملاویسی و زلم به طرف دوحیله و سپس حلبچه کرد.

مرحله دوم عملیات:

بعد از ظهر چهارشنبه 1366/12/26، دلیرمردان سپاه با پیشروی در غرب شهر خرمال، روستاهای تپه کالاری، حاجی رقه، تپه توکه، کپه کول و ... را توانستند، آغاز کنند. با آزاد سازی این روستاها ارتباط شمال و جنوب استان سلیمانیه قطع شد و شهر مهم دوحیله و بیش از 20 روستای اطراف آن آزاد شد.

مرحله سوم عملیات:

در بامداد پنج شنبه 1366/12/27، آغاز و پس از عبور از رودخانه های خروشان سیران، زیمکان و آب لیل، مواضع، پایگاه و استحکامات دشمن را در سلسله ارتفاعات بالامبو و گزیل و بیش از 24 ارتفاع دیگر در جنوب استان سلیمانیه عراق در هم کوبیدند و بر بیش از 90 روستای منطقه عمومی حلبچه تسلط پیدا کردند و روستاهای حد فاصل شهر دوحیله و دریاچه دربندیخان عراق آزاد شد و نیروی دریایی سپاه با استقرار در شرق دریاچه، تحرکات دشمن در آن سوی دریاچه را زیر نظر گرفت و پیشروی به سوی شهر حلبچه از چندین جناح ادامه، و این شهر به محاصره در آمد و سرانجام رزم آوران اسلام موفق شدند، در زیر بمباران های شدید هوایی و شیمیایی دشمن، شهر 70 هزار نفری حلبچه را آزاد نمایند.

مرحله چهارم عملیات:

این مرحله از نیمه شب پنج شنبه 1366/12/27، آغاز و رزمندگان اسلام، پس از تثبیت مناطق آزاد شده، موفق شدند شهر مرزی و گردنشین نوسود را که بیش از 7 سال زیر سلطه دشمن قرار داشت و بغداد آن را به عنوان پایگاهی برای ضد انقلابیون و منافقین وابسته تبدیل کرده بود، از تیررس دشمن خارج سازند.

با استقرار کامل نیروها در شهر نوسود موفق شدند دو شهر نظامی طویله و بیاره و بیش از 8 روستای اطراف آن در نزدیکی نوار مرزی را آزاد کنند.

دشمن در روز جمعه 1366/12/28، در محورهای شمالی عملیات والفجر 10 اقدام به پاتک کرد که با هوشیاری و آمادگی رزمندگان اسلام دفع شد و دشمن پس از به جای گذاشتن ده ها کشته، زخمی و اسیر، ناگزیر به عقب نشینی شده و مواضع قبلی خود را نیز از دست داد.

مرحله پنجم عملیات:

مرحله پنجم در شب چهارشنبه 1366/1/3 آغاز و حماسه آفرینان بسیجی و پاسدار، به دشمن حمله کردند تا به جنایت بعثی ها در بمباران شیمیایی شهر حلبچه پاسخ گویند. در این عملیات که در محور خرمال به سید صادق در استان سلیمانیه انجام شد، 19 ارتفاع حساس منطقه، از جمله ارتفاعات 1058 (وربشن) مشرف بر شهر سید صادق و چندین روستای دیگر استان سلیمانیه آزاد شد.

پیام امام خمینی (ره) به مناسبت عملیات والفجر 10:

امام (ره) در پاسخ به نامه فرمانده کل سپاه پاسداران چنین اظهار فرمودند:

- ... اخبار پیروزی ها و حماسه های دلاوران اسلام نه تنها دل ملت ما، که قلب همه مستضعفان و محرومان را شادمان نمود و صدام و عفلقیان و حامیان و اربابان او، خصوصا آمریکا و اسرائیل را عزادار کرد. سلام خالصانه مرا به همه فرماندهان عزیز و شجاع و رزمندگان ظفرمند پیروز سپاه و بسیج و ارتش و هوانیروز و نیروی هوایی و جهادگران دلاور و گمنام و امدادگران و کلیه نیروهای مردمی و گرد ابلاغ کنید و سلام و تشکر ملت ایران را به مردم شهرهای آزاد شده عراقی که بدون این که حتی یک گلوله هم به طرف آنان و شهرهای آنان شلیک شود، با آغوش باز و فریاد الله اکبر از رزمندگان ما استقبال نمودند، برسانید و به آن ها بگویید که می بینید صدام چگونه دیوانه وار شما و شهرهایتان را بمباران خوشه ای و شیمیایی می کند، و خواهیم دید که جهان خواران چگونه در تبلیغات مسموم خود از کنار این پیروزی های بزرگ و جنایت صدام خواهند گذشت...

نتایج عملیات:

- آزاد سازی منطقه ای به وسعت حدود 1200 کیلومتر مربع شامل شهرهای حلبچه، خرمال، بیاره، طویله و هم چنین نوسود از شهرهای ایران.
- کاهش خط پدافندی خودی.
- گشودن جبهه ای جدید برای دشمن وانتقال توان عمده ای از ارتش عراق به جبهه شمالی.
- به اسارت درآوردن 5440 نفر از نیروهای دشمن.
- انهدام 270 تانک و نفربر، 60 توپ صحرایی، 20 ضدهوایی، 40 خمپاره انداز، 13 دستگاه مهندسی، 230 خودرو و 750 اسلحه انفرادی و آرپی جی هفت.
- به غنیمت گرفته شدن 90 تانک و نفربر، 100 توپ صحرایی، 20 توپ ضد هوایی، 20 خمپاره انداز، 15 دستگاه مهندسی، 800 خودرو و 6110 اسلحه انفرادی و آرپی جی هفت.